

FELLESSKAP: ET KOLLEKTIVT ANSVAR

Regelverkssamling for friskolene, 22.11.2021

Bodil J. Houg, leder Ombudene for barn og unge i Viken

Kjerstin Owren, Mobbeombudet i Oslo

HVEM ER OMBUDENE?

HVA ER ET OMBUD?

- Taler barn og unges sak
- Gir råd og veiledning på alle nivåer
- Skal fange opp avvik gjennom å arbeide tett på systemene, og melder bekymring ved behov

OMBUDENE I OSLO

- 1 mobbeombud (barnehage, grunnskole og vgs) og 1 elev- og lærlingombud (vgs)
- Rapporterer til Bystyret i Oslo

OMBUDENE I VIKEN

- 8 ansatte
- Alle rettigheter i barnehage, grunnskole og videregående opplæring
- Rapporterer til Fylkestinget i Viken

FELLESTREKK FRA OSLO OG VIKEN

- Skyld som legges på eleven og/eller foreldrene
- Tiltak settes inn for sent, og er ikke forskningsbasert
- Sårbare elever blir ekstra utsatt
- Voksnes holdninger og roller forsterker og opprettholder utfordringene
- Foresatte krever tiltak som krenker enkeltelever
- Skoleeier er ikke tett nok på
- Friskolene følges ikke opp godt nok

NOEN FELLES BEKYMNINGER FOR FRISKOLENE

- Hvordan ivaretas skoleeiers ansvar?
- Har vi et system som fanger opp om barns rettssikkerhet ikke blir ivaretatt?
- Styre bestående av foreldre som forvalter skoleeierskapet:
  - Ivaretar denne eierformen rektor og skolens behov for støtte i komplekse og vanskelige saker?
  - Hvordan ivaretas elevens rettssikkerhet når skolen har manglende håndteringskompetanse?

§9A-2: SKOLEMILJØ SOM FREMMER HELSE, TRIVSEL OG LÆRING

En opplevelse av å ha verdi

- Andre liker meg, stoler på meg, hjelper meg, lar meg bidra, tåler meg

En opplevelse av å høre til

- Jeg er betydningsfull for noen andre, og noen andre er betydningsfulle for meg

En opplevelse av å mestre

- Jeg får til de oppgavene jeg skal gjøre
- Jeg klarer å lære meg noe nytt

**§9A-5: HVILKEN ROLLE MÅ VI INNTA NÅR
VI GJØR DET?**

**§9A-4: HVA GJØR VI I PRAKSIS FOR Å FÅ
DET TIL?**

**§9A-3: HVILKE SYSTEMER MÅ VI HA PÅ
PLASS?**

**§9A-2: HVA SKAL VI FREMME – HAR SKOLE OG
SKOLEEIER EN FELLES FORSTÅELSE?**

DET HANDLER OM...

- Tro på alle barns og unges dypere og egentlige ønske om å ville samhandle positivt med både voksne og barn
- Vi må starte der hvert enkelt barn er og finne barnets egne ressurser
- Vi må hente opp motivasjon
- Vi må skape tro og optimisme
- Vi må gi håp
- Vi må hjelpe de unge til å tro på at endring er mulig

Ingrid Grimsmo Jørgensen, Høgskolen i Innlandet

Dialogen fra eiernivå ned til det enkelte klasserom må vektlegge forventninger til verdier og holdninger.

...OG DERFOR NOEN AVGJØRENDE OG VIKTIGE HOLDNINGER

- Ungdom og barn er selv ekspert på sin egen virkelighet
- Ungdom og barn blir aldri bedre til å fortelle enn det de voksne er til å lytte
- Ungdom og barn trenger oppriktige og tydelige voksne
- Ungdom og barn trenger tid
- En oppmerksom og interessert voksen som ved anerkjennelse tar barnet eller ungdommen på alvor, kan hjelpe det til å fortelle og vi kan innlede til samarbeid

Den dialogiske barnesamtalen, Langballe 2011

Regelverkskompetanse er ikke nok – elevsyn preger all saksbehandling i 9A-saker.

HVILKE UTFORDRINGER SER VI – I LYS AV BARNEKONVENSJONEN?

FNs Barnekonvensjon

- **Art 12:** Barnets/ungdommenes stemme: Hører vi ordentlig etter?
- **Art 2:** Krenkende ord og uttrykk basert på kjønn, seksualitet, funksjonsnedsettelse
- **Art 3:** Barnet beste-vurdering: ser at manglende forståelse for barnet og ungdommens situasjon påvirker problemstillingen man jobber ut fra
  1. Manglende forståelse for mobbing som kontekstuell fenomen – gir feil tiltak
  2. Kjennskap til Statsforvalter mangler og saksbehandlingstiden er lang
  3. Skolene vet ikke hvor de kan hente inn støtte

Skoleeiers ansvar §25.1

Kan vi lære noe av dette?

- Skjerpede krav til kommunenes internkontroll på skolemiljøområdet
- Kommunen må sette inn tiltak for å redusere risikoen for regelverksbrudd
  - Forebygge
  - Avhjelpe

Indre Østfold

- Brudd på plikten til å melde fra til rektor og direkte til skoleeier
- Brudd på plikten til å gjennomføre grundige nok undersøkelser
- Mangelfull dokumentasjon

Oslo kommune

Ikke god nok til å fange opp regelverksbrudd eller sette inn tiltak når oppdaget
Brudd på plikten til å melde fra direkte til Skoleeier
Brudd på plikten til å gjennomføre grundige nok Undersøkelser
Mangelfull dokumentasjon
Hvem har ansvaret som skoleeier i skolemiljø saker? Det kan være uklart for organisasjonen

IKKE VILJEN, MEN KOMPETANSEN

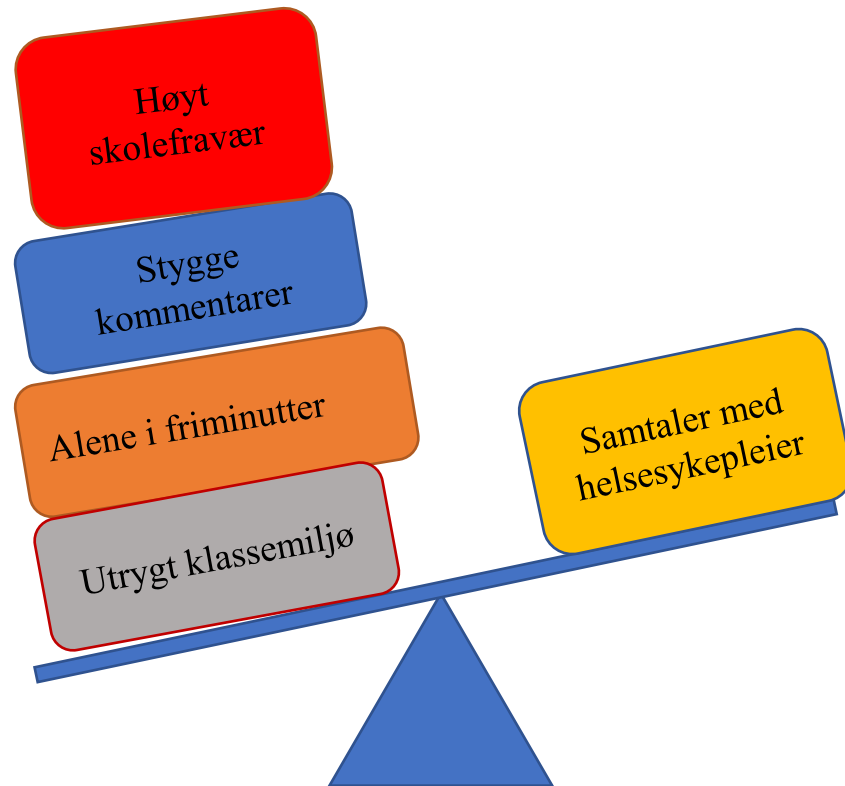
Hvem skolerer og følger opp når praksisen er mangelfull?

Erfaringer fra det siste året rundt skolens dokumentasjonsplikt og god forvaltningsskikk

- Lite og begrenset informasjonsflyt mellom skole og foreldre
- Vanskeliggjør foreldrenes mulighet til innspill og kommentarer
- Referater sendes ut når eksterne instanser etterspør det.
- Skolen kommer i etterkant med påstander om elevens fungering uten at disse er dokumentert fortløpende eller tatt opp med foreldrene.
- Skolen fremsetter påstander om foreldrene til PPT, uten at dette er tatt opp med foreldrene selv.
- Taushetsbelagte opplysninger på avveie

SAMMENHENG MELLOM SITUASJONSBESKRIVELSESEN OG VALGTE TILTAK

NORCES EVALUERING AV HÅNDHEVINGSORDNINGEN TIL 9A (2020) – FORSLAG TIL TILTAK I HENHOLD TIL NYERE MOBBETEORI

1. De voksnes **rolle** og **holdninger** i stedet for tiltak mot barns aggresjonsprofiler og personlighetsegenskaper
2. **Samarbeidskvaliteter** mellom voksne i og utenfor skolen. Det betyr vektlegging av dialog, respekt for hverandres synspunkter, fleksibilitet og åpenhet der samarbeidets fokus alltid er barnets beste.
3. **Ledelse** og **strukturer** i skolens virksomhet

4. **Klassemiljøarbeid** med fokus på de **sosiale prosessene** som oppstår i leken og aktivitetene i friminuttene, gruppearbeidet, i læring og i prosessene når vennskap etableres og opprettholdes - en fellesskapende didaktikk.
5. Forståelse for **sosiale posisjoner som er i bevegelse** i motsetning til fastlåste kategoriseringer av for eksempel rollen som «mobber/plager» og «offer»
6. **Støtte og veiledning** til den/de som er involvert i mobbingen.
7. At **fellesskapende didaktikk** er utgangspunkt for et trygt og godt klassemiljø

VI LURER PÅ...

- Hva preger dialogen mellom skole og eiernivå om kapittel 9A?
- Bygger man kompetanse i fredstid eller når det brenner?
- ... og hvis sistnevnte, hvordan preger det skolens systematiske arbeid og styrets vurdering av nødvendig kompetanse?
- Skilles det mellom forebygging og fremming?
- Har elevene en tydelig stemme, også overfor styret?
- Hvilken kompetanse må eiernivået ha for å sikre tilstrekkelig internkontroll på skolene?